

SXEDIO-B.76

23.7.1974: Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΛΑΡΑΜΑΝΛΗΣ
ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ
ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΙΑ ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Στις **23** Ιουλίου **1974** ο Κωνσταντίνος Καραμανλής κλήθηκε από το Παρίσι όπου ήταν εξόριστος και ανέλαβε επικεφαλής προσωρινής Κυβέρνησης.

Τα παρασκήνια αφηγήθηκε αργότερα ο βασικός πρωταγωνιστής για την επιστροφή του Καραμανλή, Ευάγγελος Αβέρωφ, μετέπειτα Υπουργός Αμυνας της Ελλάδας και στενός συνεργάτης του Ελληνα ηγέτη.

Αφηγήθηκε ο Αβέρωφ και η αφήγηση του περιλήφθηκε αργότερα στο Αρχείο του Κωνσταντίνου Καραμανλή:

"Στις **23** Ιουλίου **1974** έλαβα μήνυμα στο γραφείο στο οποίο έστελνε ο τό τότε Πρόεδρος της Δημοκρατίας Στρατηγός Φ. Γκιζίκης και με καλούσε χωρίς να αναφέρει την αιτία, στο γραφείο του, για "λόγο εθνικό".

Εσπευσα στα παλαιά ανάκτορα. Εκεί ήταν, εκτός των άλλων, και ο κ. Ζολώτας. Ο συνταγματάρχης Μπραβάκος μας κάλεσε και εισήλθαμε στο γραφείο του Γκιζίκη, το παλιό γραφείο του Καραμανλή, το οποίο ήταν αγνώριστο, πολυτελέστατο, όχι με ιδιαίτερο γούστο.

Καθίσαμε στο τραπέζι των συμβουλίων και ο Γκιζίκης μας ρώτησε εάν θα έπρεπε να είναι παρόντες οι αρχηγοί των Ενόπλων Δυνάμεων που βρίσκονταν σε διπλανό γραφείο. Νομίζω ότι απάντησα εγώ και είπα ότι ήταν χρήσιμο.

Προσήλθαν και οι τέσσερις. Ο Γκιζίκης κάθισε στην κεφαλή του τραπεζιού και άρχισε απευθύνοντας έκκληση. Είπε ότι στιγμές είναι εξαιρετικά κρίσιμες.

Πρέπει να δοθεί απάντηση για τη μετάβαση του Ελληνα Υπουργού Εξωτερικών την επομένη ή τη

μεθεπομένη στη Γενεύη για διαπραγματεύσεις. Αλλά από το πρωί ο...έχει εξαφανισθεί και, εν όψει των συνθηκών αυτών, η στρατιωτική ηγεσία έχει αποφασίσει να αναθέσει την εξουσία στους πολιτικούς και ο στρατός θα παραμείνει στα καθήκοντά του. Και έθετε δυο παρακλήσεις.

Παρακαλούσε να μην ληφθούν ως όροι άλλα ως παρακλήσεις: Να μην γίνει λόγος περί ημερομηνίας εκλογών διότι ήταν αδύνατο να διεξαχθούν αμέσως, και αν ήταν δυνατό να παραμείνουν στις θέσεις τους οι Υπουργοί Αμυνας, Ασφαλείας και Εσωτερικών

Ο Στρατηγός Γκιζίκης με έκφραση σοβαρού και συγκινημένου ανθρώπου απηύθυνε έκκληση να εξέλθουμε το ταχύτερο από την αίθουσα έχοντας σχηματίσει Κυβέρνηση.

Ο Π. Κανελλόπουλος και ο Γ. Μαύρος απέρριψαν το αίτημα να διατηρηθούν οι τρεις Υπουργοί και ότι δεν ήταν δυνατό να σχηματισθεί κυβέρνηση επί τροχάδην.

Μίλησε τότε ο Νόβας, με πολλόμενη φωνή και δάκρυα στα μάτια λέγοντας "κύριοι η πατρίς χάνεται, καταποντιζόμεθα. Δεν γνωρίζουμε τι θα συμβεί αύριο, πρέπει να δώσουμε κυβέρνηση στον τόπο" και έκλαιγε.

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο Γαρουφαλιάς με αίσθημα θα έλεγα ευφορίας που νόμιζε πως θα εξελισσόταν η κατάσταση προς κυβέρνηση δική του. Όταν ήλθε η σειρά μου να μιλήσω είπα η Κυβέρνηση που θα σχηματισθεί θα πρέπει να είναι ευρέως πολιτικού φάσματος. Δυο πρόσωπα μπορούν να το κάνουν, το ένα είναι ο Καραμανλής, γιατί είναι θρύλος και το άλλο ο Κανελλόπουλος. Αλλά οι συνθήκες απαιτούν τον Καραμανλή που θα έχει μια πιο δυναμική κυβέρνηση.

Ο Γκιζίκης απάντησε ότι ο Καραμανλής είναι μακριά και εντός δυο ωρών θα πρέπει να έχουμε κυβέρνηση για να απαντήσουμε στη Γενεύη. Απάντησα ότι αυτό είναι δικαιολογία. Συνέχισα την ομιλία μου λέγοντας κάτι το οποίο εκείνη την ώρα έπεσε σαν βόμβα.

Ρώτησα το Στρατηγό Γκιζίκη ποια θα ήταν η εξουσία της νέας Κυβέρνησης.

Εδώ είναι κοινό μυστικό ότι το στρατό το διευθύνει κατ' ουσίαν μια ομάδα μέσω των ή κατώτερων αξιωματικών, με επικεφαλής έναν ανώτερο. Εάν δεν υπάρχει διευκρίνιση αυτού του ζητήματος δεν νομίζω ότι είναι δυνατόν οποιαδήποτε κυβέρνηση να αναλάβει την εξουσία.

Ο Γκιζίκης μου απάντησε: "Κύριε Αβέρωφ, έχετε μπροστά σας τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τους αρχηγούς των Ενόπλων Δυνάμεων. Και εμείς οι επικεφαλής των Ενόπλων Δυνάμεων σας λέμε ότι σας παραδίδουμε την εξουσία. Υποθέτω ότι αυτό πρέπει να σας είναι αρκετό. Ανταπάντησα ότι αποτελεί κοινή πεποίθηση ότι το Στρατό το διευθύνει μια ομάδα αξιωματικών υπό έναν ταξίαρχο.

ΓΚΙΖΙΚΗΣ: Εννοείτε ασφαλώς τον ταξίαρχο Ιωαννίδη.

ΑΒΕΡΩΦ: Μάλιστα.

ΓΚΙΖΙΚΗΣ: Το πρωί αποφασίσαμε με τους αρχηγούς εδώ και καλέσαμε τον Ταξίαρχο Ιωαννίδη. Κατ' αρχήν δεν συμφώνησε. Αλλά κατόπιν συζητήσεως το δέχθηκε. Δεν ήταν δυνατό να μη δεχθεί. Ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης θα πειθαρχήσει.

Στη συνέχεια μίλησε ο κ. Κανελλόπουλος που μας είπε: "Μόνο ο Καραμανλής μπορεί να σχηματίσει ευρέως φάσματος κυβέρνηση. Δεν αισθάνομαι ότι είμαι σε θέση να σχηματίσω προσωπικά κυβέρνηση, εκτός αν συμφωνούσε το άλλο μεγάλο κόμμα, η Ένωση Κέντρου, την οποία εκπροσωπεί ο κ. Μαύρος. Προτείνω να διακόψουμε για μια ώρα για να μπορέσουμε να συνεννοηθούμε".

Συμφωνήσαμε όλοι.

Υστερα από αρκετή συζήτηση έβγαλα ένα βιβλιαράκι με το τηλέφωνο του Καραμανλή στο Παρίσι, για να δούμε εάν δέχεται ώστε σε τρεις ώρες να είναι στην Αθήνα. Δεν απαντούσε. Πήρα ένα ξάδελφο μου στο Παρίσι και του ζήτησα να μου βρει πάση θυσία τον Καραμανλή. Επειτα από λίγο ώρα μιλούσαμε στο τηλέφωνο. Αφού του εξήγησα πως έχει διαμορφωθεί η κατάσταση μου απάντησε ότι δεν μπορεί να έλθει και πως θέλει **24** ώρες να ενημερωθεί και ότι είναι

αδύνατον να αναλάβει τη λύση της τραγωδίας χωρίς να είναι ενήμερος.

Πήρε το ακουστικό ο Γκιζίκης και του απηύθυνε έκκληση να έλθει το συντομότερο. Με ξαναζήτησε στο τηλέφωνο ο Καρακανλής και με ρώτησε για το αν η εσωτερική κατάσταση είναι υπό πλήρη έλεγχο, ώστε να διοικήσει η Κυβέρνηση.

Απάντησα κατηγορηματικά "ναι". Δεν γνώριζα βεβαίως τι έλεγα εκείνη την ώρα. Όταν ανέλαβα το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης τότε κατάλαβα ότι δεν μετέδιδα την πραγματικότητα.

Και ο Καραμανλής με κάποιο δισταγμό είπε: "Καλά, στείλτε μου αεροπλάνο αμέσως".

Του απάντησα ότι για να κερδίσουμε χρόνο θα πούμε στην πρεσβεία μας εκεί να νοικιάσει αεροπλάνο.

Στη συνέχεια επικοινωνήσα με τον κύριο Κανελλόπουλο, ο οποίος με την ανωτερότητα που τον διέκρινε μου δήλωσε: "Εμείς συμφωνήσαμε με τον κ. Μαύρο, αλλά αν είναι έτσι δεν υπάρχει θέμα και εγώ ο ίδιος είχα πει ότι η καλύτερη λύση είναι ο Καραμανλής".

Ο Καραμανλής αναχώρησε τελικά με το αεροσκάφος που είχε στη διάθεση του ο Ζισκάσρ Ντ Εστέν.

Αναπολώντας αργότερα τις στιγμές εκείνες στη μνήμη του για την υποδοχή που του επιφύλαξε ο ελληνικός λαός θα πει ο Καραμανλής:

" Συχνά σκεπτόμουν τη συγκίνηση που θα δοκίμαζα όταν θα ξαναπατούσα το έδαφος της πατρίδας μας. Και μπορώ να σας αποκαλύψω ότι με τη σκέψη αυτή δάκρυζα προκαταβολικά. Και όμως ουδέποτε υπήρξα τόσο ψύχραιμος, ουδέποτε είδα τόση αυτοκυριαρχία, όσο τη στιγμή που έφθανα στο αεροδρόμιο.

Αυτό γιατί το αίσθημα των ευθυνών που επρόκειτο να αναλάβω ήταν τόσο έντονο ώστε να πνίγει, να εξφανίζει κάθε άλλο αίσθημα".

Σε λίγες ώρες ο ελληνικός λαός πανηγύριζε για την επιστροφή του Κωνσταντίνου Καραμανλή ο οποίος ορκίστηκε πρωθυπουργός κυβέρνησης Εθνικής

Ενότητας με υπουργό Εξωτερικών τον Γεώργιο Μαύρο
οτης Ενωσης Κέντρου και Εθνικής Αμυνας τον Ευάγγελο
Αβέρωφ.

Η ορκομωσία του νέου πρωθυπουργού έγινε
ενώπιον του Προέδρου Γκιζίκη, από τον νέο
Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Σπυρίδωνα.